

Hugo a Sally se baví o podvodu

1. Není podvod jako podvod

Ahoj Sally. Cestou ke klientovi vlakem z Prahy do Brna jsem si pročítal časopis Auditor a v něm jsem našel informaci o tom, že se auditoři nedostatečně věnují problematice podvodu. To mi moc nedává smysl, vždyť podvod je definován v § 209 trestního zákoníku, co to má společného s auditem?

Ahoj Hugo. Máš sice pravdu, ale jen částečně. V kontextu auditu, především pak v souladu s ISA 240 je podvod třeba chápat jako podvodné jednání, které může, ale také nemusí naplňovat znaky trestného činu. Uvědom si, že trestní právo je záležitostí národní legislativy, zatímco ISA jsou nadnárodními, globálními standardy.

Tak to jsi řekla moc hezky, ale stejně pořád nevím, kam směřuješ.

Tak jinak. Představ si, že někdo ze zaměstnanců firmy ve skladu ukradne několik kusů zboží v celkové ceně 1 650 Kč. Zcela jistě si nemyslíš, že se jedná o podvod ve smyslu trestního zákoníku, ale jedná se patrně o krádež.

Tak to tedy ne, podle § 205 odst. 1 písm. a) musí být škoda na cizím majetku vyšší než „nikoli nepatrná“, což ve spojitosti s § 138 představuje částku 5 000 Kč.

Obdivuji tvoji znalost trestního zákoníku, ale v auditu je podvod nebo asi lépe podvodné jednání jakékoliv úmyslné jednání zasahující účetní závěrku, i když trestní právo tomu podvod říkat nemusí. A může jít buď o podvodné účetní výkaznictví anebo o zpronevěru majetku.

obrá, ale co s tím? Proč se tím mám zabývat, když jsem auditor a ne vyšetřovatel?

Ale to je přeci jasné, podvod může být příčinou vzniku významné nesprávnosti, a to je přeci to, čím se zabýváš ve fázi identifikace rizik. Jasně, většina nesprávností asi vzniká spíše chybou než podvodem. Jenže osoba, která se dopouští podvodného jednání, se snaží toto jednání zakrýt, zamaskovat, smazat stopy. Jedná se tedy o mnohem obtížněji odhalitelnou skutečnost, než je prostá chyba. Proto musíš jako auditor tomuto riziku věnovat zvýšenou pozornost.

Hugo a Sally se baví o podvodu

2. Kde se nejspíš může podvádět?

Hele, Sally, jak mám proboha poznat, zda a kde nějaký podvod může být? Podvádět se dá prakticky vždy a všude.

To dá. Ale podvod nejvíc hrozí tam, kde pro něj existují dobré podmínky. Těmi jsou motiv, příležitost a ospravedlnění – dohromady se jim říká tzv. trojúhelník podvodu.

Začínám chápat. Takže musím posoudit, jaké konkrétní motivy k podvodu mohou mít určité osoby, jaké mají příležitosti a jaká mohou být odůvodnění či ospravedlnění jejich jednání. Asi bych se měl co nejvíce zaměřit na příležitosti, které souvisejí s fungováním či spíše nefungováním vnitřních kontrol v účetní jednotce.

Příležitost hraje významnou roli, ale možná ještě důležitější je motiv. Klasickým příkladem je zainteresovanost vedení na finančních výsledcích. Představ si, že zisk společnosti vychází hůře, než byl plán. Akcionáři si vyplatí nižší dividendu, než očekávali, roční odměny ředitelů budou menší atp. Přitom stačí tak málo, například upravit účetní odhady a dosáhnout plánovaných, předpokládaných hodnot.

Sally, copak mohu nějak poznat, že odhady uskutečněné vedením jsou vědomě ohnuté?

Proč by ne. Co když výrazně snížili opravné položky oproti minulým letům? Co když se z loňských dohadných položek následně realizovala pouze polovina? Co když model diskontovaného cashflow předpokládá neobvykle optimistický růst výnosů v budoucnosti? Ale pozor, účetní odhady nejsou jediným zdrojem podvodného účetního výkaznictví. Našel bys jiný příklad?

Napadá mne třeba oblast vykazování výnosů za prodej zboží, které sice nejsou odhadem, ale mohu „chybně“ nebo i „podvodně“ přesouvat jejich vykazování z jednoho období do druhého podle aktuální potřeby.

Výborný příklad, také poměrně běžná záležitost. A když budeš přemýšlet dál, možná přijdeš na další oblasti, kde může docházet k podvodům. To je přesně to, co musíš při auditu dělat. Určit, kde jsou největší rizika podvodu, a na ta se zaměřit.

Hugo a Sally se baví o podvodu

3. Co když podvádí samotné vedení?

Když má firma dobrý kontrolní systém, tak pro vedení může být obtížné něco zmanipulovat.

Ano, to máš pravdu. Ale vedení je v pozici, že může vlastní kontroly vždycky obejít. Napadá tě jak?

No tak třeba právě tím, že nařídí účetní, aby upravila účetní odhady, jak jsme se o tom bavili před chvílí. Klidně v rozporu s vlastní směrnicí. Můžou nezaúčtovat rezervu, upravit opravné položky, přifouknout dohadné položky apod.

Ano, to je jeden způsob. Napadne tě nějaký další?

Standardní transakce běhají skrz různé procesy a systémy. To je dost komplikované zmanipulovat. Jednodušší je zaúčtovat něco mimo běžné procesy a systémy. Prostě finanční ředitel nechá provést účetní zápis přímo do hlavní knihy.

Správně. Zejména ke konci roku by se něco takového mohlo dít. Proto se musíš do zápisů do hlavní knihy také podívat a jakékoliv neobvyklé položky musíš prozkoumat. Další věc, na kterou je potřeba dávat pozor, jsou jakékoliv neobvyklé transakce. Přesně tyhle tři věci (účetní odhady, zápisy do hlavní knihy okolo konce roku a neobvyklé transakce) musíme pokaždé prověřit. A to je jen část povinností dle ISA 240. Není to opravdu jednoduché. A to jsme ještě nediskutovali problematiku praní špinavých peněz nebo úplatkářství například při zadávání veřejných zakázek. Ale již spěchám na další meeting, tak to Hugo necháme na jindy.

